

John Peter Andensen,
Advokat (H), lic.jur.

Kreditorbeskyttelse efter retsplejelovens
§ 513 - ny retspraksis indfører formelt beviskrav.

1. Udlægsfritagelse for personskadeerstatninger

Efter Retsplejelovens § 513, stk. 1 er en udbetalt personskadeerstatning - erstatning for erhvervsevnetab, erstatning for varigt men og tab af forsørger m.m. - beskyttet mod udlæg. Rpl § 513 blev indført på grundlag af Betænkning nr. 634 af 1971 om Udlæg og Udpantning. Ifølge betænkningen var det tanken med reglen at understøtte det formål, som ligger bag de omhandlede erstatningsbeløb. Det hedder i betænkningen s. 85:

"Erstatning for invaliditet skal kompensere for fremtidigt indtægtstab, og dette formål vil ikke kunne opnås, hvis erstatningen inddrages under udlæg. Både sociale hensyn og etiske betragtninger taler afgørende for en så vid beskyttelse, som det er praktisk muligt at give."

Rpl. § 513, stk. 1 kom herefter til at lyde således:

"Udlæg kan ikke foretages i erstatning for invaliditet eller tab af forsørger eller i godtgørelse i forbindelse hermed, hvis beløbet tilkommer skadelidte eller den, som har mistet en forsørger. Er beløbet udbetalt, kan udlæg dog ske, medmindre summen ved indsættelse på særskilt konto i bank eller sparekasse eller på anden måde er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue. Tilsvarende gælder om renter og udbytte af kapitalen."

Medens første punktum drejer sig om det endnu ikke udbetalte erstatningsbeløb, har andet 2 punktum sigte på den situation, at erstatningsbeløbet er udbetalt til den skadelidte, som herefter har fri rådighed over midlerne. Efter almindelige grundsætninger i dansk ret er beskyttelse mod kreditorforfølgning normalt betinget af, at den part, som påberåber sig beskyttelsen, må have påtaget sig en effektiv rådighedsindskrænkning i relation til de formuemidler, som ønskes friholdt for kreditorforfølgning. Dette princip er klart udtrykt i Rpl. § 514, stk. 3 om udlægsfritagelse for diverse aktiver - gaver, andele i visse foreninger og interessentskaber m.v. - hvor udlægsfritagelsen går tabt, hvis skyldneren har fri rådighed over aktiverne, eller hans råden ikke er hindret ved rimelige foranstaltninger. Udlægsfritagelsen for udbetalte personskadeerstatninger er derfor betydeligt mere vidtgående, idet udlægsfritagelsen gælder, uanset at skyldneren har fri rådighed over sine erstatningspenge.

2. Adskillelseskraevet

Bestemmelsen stiller imidlertid en vigtig betingelse, formuleret i to varianter, der nøje må efterleves, om udlægsfritagelsen skal bevare sin gyldighed i relation til udbetalte erstatninger. Enten må det udbetalte erstatningsbeløb indsættes på "en særskilt konto i bank eller sparekasse". Eller der må være forholdt således over beløbet, at det "på anden måde er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue" (1). Den grundlæggende tanke bag dette adskillelseskraav er, at beskyttelse mod kreditorforfølgning mod aktiver, hvorover skyldneren kan råde frit, er en ganske særegen undtagelse, der alene er tænkt at omfatte de udtrykkeligt angivne aktiver, som netop fortjener en sådan beskyttelse - her altså personskadeerstatninger i nærmere afgrænset omfang - og ikke formuemidler, som skyldneren i øvrigt måttet have erhvervet ad anden vej end fra den erstatningsudlødende personskade. Adskillelseskraavet tjener til at afgrænse kreditorbeskyttelsens omfang snævert til erstatningspengene. Når skadelidte er blevet invalideret og har modtaget en økonomisk kompensation herfor, er der tale om midler, som ingen kreditorer fra starten af kunne regne med. Disse midler er så nært knyttet til skadelidtes ødelagte helbredssituation, at de efter forarbejderne just bør være fredet mod udlæg. Kreditorerne skal ikke kunne berige sig på debtors legemlige ulykke. Så længe skyldneren holder erstatningspengene skarpt adskilt fra sine øvrige formuemidler, er erstatningspengene i sikkerhed.

Det interessante er, at loven ikke opstiller noget formkrav til, hvorledes denne adskillelse skal finde sted. Efter forarbejderne kræves det blot, at den udbetalte erstatning ikke blandes sammen med andre af skyldnerens formuemidler - sker det blot én gang, er udlægsfritagelsen tabt og kan ikke genskabes. Skyldneren må derfor ikke sætte andre penge ind på den særskilte konto, hvis han har valgt at opfylde adskillelseskraavet ved oprettelse af en sådan "erstatningskonto". Skyldneren kan heller ikke hæve fra kontoen og senere indsætte et beløb af samme størrelse som det hævdede og dermed genskabe beskyttelsen for det hævdede beløb. Konsekvensen af en sådan disposition må tværtimod befrygtes at være, at udlægsfritagelsen fortabes for hele kontoens indestående, fordi det genindsatte beløb må betragtes som et fremmed beløb, der vandrer ind på kontoen og blander sig med de ægte erstatningspenge, som stod på kontoen. Derimod er renter og udbytte af kapitalen beskyttet på tilsvarende måde som kapitalen, jfr. tredje punktum i Rpl. § 513, stk. 1.

Vil skyldneren ikke benytte sig af en særskilt konto i en bank eller sparekasse, må adskillelseskraavet iagttages på anden måde. Loven opregner ikke hvilke måder, der er tilstrækkelige i så henseende. Dette ligger helt i tråd med, at det afgørende er adskillelsens realitet, ikke valget af anbringelsesmåde for erstatningspengene. En placering af beløbet på en klientkonto hos en advokat er en farbar vej, forudsat at skyldneren ikke har andre klienttilgodehavender hos advokaten, således at de to fordringsforhold derved blandes sammen, jfr. U1992.164 Ø. Er der sådanne andre

fordringsforhold, må erstatningsbeløbet hensættes på særskilt underklientkonto for sig.

Adskillelseskrauet tjener ikke alene til at sikre, at udlægsfritagelsen kun tildeles det omfang, som loven har for øje - det beskyttelsesværdige erstatningsbeløb, der skal kompensere skadelidte for personskaden. Adskillelseskrauet er også en pendant til det gængse fogedretlige og panteretlige forlangende om sikker identifikation. Hvis skyldneren ikke formår at udpege de formuemidler, som han hævder er fredet mod udlæg, fordi midlerne er blevet blandet sammen andre ikke-udlægsfritagne midler, så svigter muligheden for at identificere de formuemidler, som han kræver særstatus for. Bevisbyrden er skyldnerens, ikke kreditors. Glipper skyldnerens bevisførelse, må udfaldet blive, at kreditor kan gå løs på hele skyldnerens formue.

3. Surrogater for erstatningsbeløbet

Det er almindeligt antaget, at skyldneren kan anbringe sine erstatningsmidler i andet end rede penge. Midlerne kan anbringes i værdipapirer, fast ejendom og løsøre og også i anparter i et anpartsselskab, som skyldneren selv driver, jfr. Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1987, s. 56 ff med omtale af Varde Fogedrets kendelse af 10. april 1986. At erstatningsbeløbet veksles om til et surrogat ødelægger således ikke udlægsfritagelsen - så længe adskillelseskrauet er iagttaget, og skyldneren uforandret kan godtgøre, at surrogatet er anskaffet for erstatningspengene.

På tilsvarende måde som Rpl. § 513, stk. 1 ikke angiver formkrav til adskillelsens gennemførelse, indeholder bestemmelsen heller ikke formelle krav til beviset for, at "revisorsporet" fra surrogatet og tilbage til pengenes udspringskilde i en beskyttet personskadeerstatning er intakt. Formuleringen af adskillelseskrauet udtaler sig ikke direkte om surrogater, men peger blot på, at det udbetalte erstatningsbeløb kan adskilles fra skyldnerens øvrige formue ved indsættelse på den særskilte konto - eller ved adskillelse på "anden måde". Når det er situationen, må udgangspunktet for bevisførelsen være dansk rets almindelige princip om fri bevisbedømmelse, der som altovervejende hovedregel ikke stiller formkrav til beviset, men tillader enhver relevant og lovlig bevisførelse, som er egnet til at opklare sagen.

Det er navnlig ved surrogater, at spørgsmålet om udlægsfritagelsens gyldighed presser sig på i praksis. Her kan der nemt opstå reel tvivl om, hvorvidt dette eller hint aktiv vitterligt er købt for erstatningsmidler, eller måske kun delvist (2) er købt for erstatningsmidler. Betænkningen var inde på spørgsmålet. Det blev medgivet, at erstatningspengene efter omstændighederne også ville kunne anbringes "på tilstrækkelig klar måde" i fast ejendom. Det kunne ske i form af et tinglyst pantebrev, "der angiver, hvorfra midlerne stammer". Hvis hele ejendommen var erhvervet for erstatningspenge, kunne der endvidere også tinglyses en deklaration på ejendommen (om at den var

fritaget for udlæg som følge af, at den var købt for en udlægsfritaget erstatning).

4. To landsretsafgørelser om udlægsfritagelse ved surrogater

To nyere landsretsafgørelser har ved prøvelsen af surrogattilfælde slået ind på en kurs, som synes problemfyldt og vanskelig forligelig både med ordlyden af Rpl. § 513 og princippet om fri bevisbedømmelse.

I Østre Landsrets dom af 30 august 1995, 13 afd., B-1633-95 (trykt i TfS 1995, 615), var der tale om en kvinde, som havde købt en bil for sin invaliditetserstatning. Da hun fik erstatningspengene udbetalt i maj 1993, blev pengene indsat på hendes almindelige økonomikonto i Den Danske Bank. På det tidspunkt var kontoen negativ. Købesummen for bilen, der var købt ved slutseddel af 23 maj 1993, blev betalt den 8 juni 1993 med en check trukket på økonomikontoen. Der var ikke gået andre penge ind på kontoen i tidsrummet mellem erstatningspengenes indsættelse og bilkøbet. Fogedretten fandt på det grundlag, at beløbet på kontoen havde været adskilt fra debtors øvrige formue, således at beskyttelsen efter Retsplejelovens § 513, stk. 1, 2. pkt. fandtes at bestå. Men, fortsatte fogedretten, da det ikke af slutsedlen om bilkøbet fremgik eller på anden måde var deklareret, at midlerne til købet stammede fra en invaliditetserstatning, fandtes beskyttelsen i retsplejelovens § 513, stk. 1, 2. pkt. at være bortfaldet, og kreditor fik derfor medhold i sin udlægsbegæring. Østre Landsrets kendelse stadfæstede med følgende begrundelse:

"I hvert fald under de foreliggende omstændigheder, hvor det ikke på nogen måde er tilkendegivet, at den erhvervede bil er købt for invaliditetserstatningen, findes betingelsen for fritagelse for udlæg efter retsplejelovens § 513, stk. 1, ikke at være opfyldt".

Det bemærkelsesværdige i præmisserne ligger i, at udlægsfritagelse nægtes, skønt det efter bevisførelsen synes lagt til grund, at bilen rent faktisk var erhvervet for ellers udlægsfritagne erstatningspenge, idet der ikke var andre penge på kontoen end erstatningspengene. Sagen faldt altså ikke på adskillelseskrauet, men på et opstillet formkrav om, at det ikke var tilkendegivet - hverken i slutsedlen eller på anden måde - at surrogatet, bilen, var købt for invaliditetserstatningen.

I en Vestre Landsrets kendelse af 22 januar 1996, 2. afd., V.L. B-2714-95, var der tale om en skyldner, der for en arbejdsskadeerstatning havde købt en fast ejendom. Ejendommen var købt kontant og var ubehæftet. Den udlægssøgende kreditor bestred ikke, at skyldneren udelukkende havde anvendt erstatningspenge til at købe ejendommen for. Kreditor henholdt sig i stedet til den førnævnte afgørelse fra Østre Landsret og anførte, at skyldneren alene kunne løfte sin bevisbyrde for, at erstatningsbeløbet havde været holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue og dermed opnå udlægsfritagelse, såfremt det i skødet klart var

tilkendegivet, at ejendommen var erhvervet for et erstatningsbeløb. Da det ikke var tilfældet, fordi skødet intet meddelte her om, måtte udlæg kunne foretages. Fogedretten fulgte kreditor. Ved anvendelse af et udlægsfritaget erstatningsbeløb til køb af fast ejendom skulle det, sagde fogedretten, fremgå af en redegørelse i skødet, at den kontante købesum var betalt med et beskrevet beløb. Da det ikke fremgik af skødet, at det kontant betalte beløb hidrørte fra skyldnerens erstatningssum, gav fogedretten kreditor medhold i udlægsbegæringen. Vestre Landsret stadfæstede i henhold til grundene.

5. Diskussion

I surrogatsagerne vil der være to beviskrav, som skyldneren skal opfylde for at beskytte sit surrogat mod udlæg. For det første skal skyldneren bevise, at surrogatet er købt for erstatningsmidler. Hvis dette bevis ikke kan føres, er der selvsagt ingen udlægsfritagelse for surrogatet. Surrogatet er i så fald ikke et surrogat for erstatningsmidlerne. Kan beviset imidlertid føres, må skyldneren for det andet bevise, at erstatningsbeløbet - eller surrogatet - er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue (3).

Bevis for surrogatets ægthed er én sag. Bevis for adskillelseskra­vets efterlevelse indtil surrogatets anskaffelse er en anden sag. Skønt der er tale om to forskellige bevis­spørgsmål, er der dog en indre sammenhæng mellem de to spørgsmål, som ikke bør overses. Bevis for, at erstatningspen­gene har været holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue, er normalt en forudsætning for at bevise, at surrogatet faktisk er anskaffet for erstatningspen­ge. Hvis pengene er blandet sammen, er det jo umuligt at sige, hvilke penge, der blev brugt til hvad. Hvis kreditor imidlertid ikke bestrider, at surrogatet er anskaffet udelukkende for erstatningspen­ge, men i stedet hævder, at adskillelseskra­vet ikke er opfyldt, må man tage stilling til, om erstatningspen­gene da var beskyttede (fordi de var holdt behørigt adskilt), eller ikke var beskyttede (fordi adskillelseskra­vet ikke blev respekteret). Det var denne situation, der forelå i sagen fra Vestre Landsret. Omvendt er det også tænkeligt, at kreditor medgiver, eller bevisførelsen godtgør, at adskillelseskra­vet er opfyldt, men at tvivlsspørgsmålet går på, om surrogatet er købt for erstatningspen­ge. Denne situation forelå i sagen fra Østre Landsret.

I Østre Landsretssagen fandt fogedretten, at der var ført bevis for, at adskillelseskra­vet var opfyldt - d.v.s. erstatningspen­gene, der jo var gået ind på en konto med negativ saldo, var ikke blevet blandet sammen med andre penge, således at udlæg­sfritagelsen af den grund kunne gå tabt. Det næste spørgsmål var derfor, om bilen var købt for disse erstatningspen­ge. Med det resultat, som bevisførelsen var nået til om adskillelseskra­vet, synes det vanskeligt at nå til andet resultat, end at bilen var betalt med erstatningsmidler, eftersom der kun var erstatningsmidler på kontoen i tiden fra erstatningens indsættelse og til bilens

betaling med checken fra kontoen. Et bekræftende svar på adskillelsspørgsmålet, som fogedretten giver i sine præmisser, udelukker fremmede pengemidler på den konto, der betaler bilen - eller udtrykt med et tankebillede fra logikkens enkle verden: hvis der ikke er blandet vand i vinen, fordi flasken var tom, da vinen blev hældt på, så har den, der drikker af flasken, kun fået vin at drikke.

Når både fogedretten og landsret til trods herfor ikke vil tillægge bilen udlægsfritagelse, skyldes det, at begge retsinstanter opstiller en rent formel bevisregel, der fortrænger det faktiske resultat, som den frie bevisførelse måtte nå til. Da "...det ikke på nogen måde er tilkendegivet, at den erhvervede bil er købt for invaliditetserstatningen, findes betingelsen for fritagelse for udlæg efter retsplejelovens § 513, stk. 1, ikke at være opfyldt".

I Rpl. § 513, stk. 1 vil man imidlertid spejle forgæves efter noget krav om, at det skal "tilkendegives", "deklarerer" eller på anden vis nedfældes i surrogatets erhvervelsesdokument, at anskaffelsen sker for erstatningspenge. Bestemmelsen formulerer kun selve adskillelseskrauet, ikke noget formkrav til arten af de bevismidler, der kan godtgøre, at kravet er opfyldt. Når § 513, stk. 1 udtrykkeligt udtaler, at den fornødne adskillelse kan ske på flere måder - særskilt konto eller på "anden måde" - lægger bestemmelsen netop op til, at det afgørende ikke er formen, men realiteten i adskillelsesarrangementet - alt under det synspunkt, der bærer bestemmelsen - at erstatningen skal beskyttes mod kreditorforfølgning, men beskyttelsen ikke må brede sig ud over sit formål og skabe kreditorly for formuemidler, som ikke stammer fra erstatningen. I det lys virker det mindre velbegrundet at pøde en kunstig bevisregel på bestemmelsen, der får til følge, at en materielt vellykket bevisførelse om adskillelseskrauet strandeder som utilstrækkelig, blot fordi man ikke fik optaget den formular i skødet eller købekontrakten, at det var erstatningspengene, der blev brugt til at finansiere anskaffelsen.

I betænkningen om udlæg og udpantning er der kun tvivlsom støtte for en sådan formel bevisregel. Bemærkningerne i betænkningen om mulig anbringelse af erstatningen i fast ejendom omtaler øjensynligt kun spørgsmålet om angivelse i pantebrevet eller i en deklaration på ejendommen som en fremgangsmåde, der efter omstændighederne baner vej for "på tilstrækkelig klar måde" at anbringe erstatningspengene i en fast ejendom. Det er en metode til at rydde bevisusikkerhed af vejen på, fordi erstatningen, som det siges i betænkningen, dermed må dokumenteres ved tinglysningen af pantebrevet eller deklarationen (betænkningen s. 85, 2. spalte, nederst). At ophøje denne praktiske bevissikringsmulighed til en gyldighedsbetingelse for udlægsfritagelsen har ikke god støtte i betænkningens udsagn og savner i hvert fald fuldstændig støtte i lovens ordlyd.

I afgørelsen fra Vestre Landsret er begrundelsen lagt en kende anderledes an. I den sag var det ikke bevisfast, at

adskillelseskrevet var opfyldt. Derimod var det bevisfast - fordi kreditor netop ikke bestred det - at ejendommen udelukkende var erhvervet for erstatningspenge. Den første forhindring i skyldnerens bevissituation var dermed overvundet, og spørgsmålet måtte følgelig være, om disse erstatningspenge så også havde været holdt klart adskilt fra skyldnerens andre formuemidler og derved havde bevaret deres udlægsfritagelse. Havde de det, kan der jo ikke være tvivl om, at ejendommen, som netop ikke var bestridt at være anskaffet for erstatningspenge, dermed måtte være omfattet af udlægsfritagelsen. Men som i Østre Landsrets sagen, som fogedretten givetvis har følt sig bundet af - kreditor procederede direkte på afgørelsen - nåede fogedretten til, at det formelle beviskrav om "tilkendegivelse" ikke var opfyldt, da det ikke fremgik af skødet, at det kontant betalte beløb hidrørte fra skyldnerens erstatningssum.

De to retsafgørelser må påkalde sig betydelig interesse (4). Der er markant forskel på at løfte en bevisbyrde ved en fri bevisførelse om sammenhængen mellem erstatning og surrogat, og at kræve, at de materielle forhold også skal artikulere sig i en skriftlig tilkendegivelse i kontraksgrundlaget for surrogatets anskaffelse. Dertil kommer, at det formelle beviskrav i mangfoldige tilfælde virker som et akademisk forlangende uden hold i realiteterne. Mens det ved tinglysningen kan søges efterprøvet i medfør af tinglysningsdommerens prøvelsesret, om anskaffelsessummen hidrører fra en beskyttet erstatningssum, kan man næppe forlange af brugtvognhandleren, at han på skyldnerens begæring skal protokollere i slutsedlen og lade efterprøve, om bilkøbet sker med penge fra en beskyttet personskadeerstatning. Brugtvognhandleren er ikke en prøvelsesmyndighed, og mange handler i denne verden sker jo mundtligt uden omstændige dokumenter. Hvor køberen har sine penge fra, er hans eget anliggende. Derfor virker en bemærkning om disse emner i slutsedlen som en uvedkommende juridisk frase uden reel forbindelse med parternes retshandel. For landsretterne må vel have ment, at en rent ensidig tilføjelse fra skyldnerens hånd på erhvervelsesdokumentet ikke er tilstrækkelig til at sikre udlægsfritagelsen. Det forekommer i det hele taget ikke let forståeligt, at adgangen til at anskaffe udlægsfritagne surrogater skal bero på, om man kan motivere brugtvognhandleren, frimærke- og guldmønthandleren, antikvitethandleren, eller banken, hvor erstatningen måske omsættes i præmieobligationer, til at forsyne standardkvitteringen med et forkyndende udsagn om, at det hele skam stammer fra en personskadeerstatning. I den af Jens Anker Andersen i Fuldmægtigen 1987, s. 56 ff omtalte sag var der tale om, at skyldneren havde brugt sin erstatning til at stifte et anpartsselskab, hvori han drev murervirksomhed. Med den retstilstand, som de to landretsafgørelser er udtryk for, skulle murermesteren tabe sin sag idag, hvis det ikke fremgik af selskabets stiftelsesdokument eller af indbetalingsdokumentationen efter anpartsselskabslovens § 6, stk. 2, 2 pkt., at selskabskapitalen hidrørte fra en personskadeerstatning.

De to sager skaber også problemer på anden vis. Den retsopfattelse, som de indfører, var ikke gængs doktrin blandt juridiske praktikere førhen. Der er uden tvivl oprettet overordentligt mange handelsdokumenter om aktiver af mangfoldig art - købt for erstatningspenge til forsødelse af den skadelidtes tilværelse - hvor det ikke har været skænket en tanke, heller ikke hos den medvirkende rådgiver, at det under en fogedsag engang ude i fremtiden kunne blive absolut udslagsgivende, om det i sagens natur sensible og private personskadeerstatningsspørgsmål var omtalt i handelspapirerne. Hvis klienten var gældfri på anskaffelsestidspunktet, har anledningen til at berøre spørgsmålet været endnu mere fjerntliggende. Når spørgsmålet var fremme, har man typisk disponeret efter de kendingmærker, der står at læse i retsplejelovens § 513, nemlig ved at tilrettelægge en faktisk og dokumenterbar forbindelse mellem erstatningspengene og det anskaffede formueaktiv, således at det lod sig påvise, at anskaffelsen de facto var sket med udlægfritage midler. De to landsretsafgørelser knytter vidtgående og meget alvorlige virkninger til tilfældigheder i kontraktspraksis, fordi skyldneren nu mister sin udlægfritagelse for aktiver, som for enhver sædvanlig bevisførelse ubetvivleligt er købt for beskyttede erstatningsmidler. Det spørgsmål, der kan tænkes at melde sig, er, om de involverede rådgivere kan klandres ansvarsmæssigt for deres manglende forudseenhed med hensyn til landsretternes syn på sagen. Det forekommer vel næppe troligt; men nogle skyldnere, som har opfattet situationen på den ikke urigtige måde, at en enkelt sætning i skødet eller slutsedlen, kunne have vendt hele sagen dramatisk til deres fordel, kan med god ret komme på den tanke.

Det er uheldigt, når lovgivning tillægges tilbagevirkende kraft og derved udløser kaptiøse og negative følger for allerede trufne og uomgørlige dispositioner. Skønt rækkevidden ikke er den samme af domstolsafgørelser, forekommer det uheldigt, at erstatningsreglernes lovbestemte værn om personskadeerstatningerne og deres surrogater skal komme i modvind på grund af en formel bevisregel, som ikke kan læses ud af lovteksten.

Noter:

Note (1):

Med udtrykket "skyldnerens øvrige formue" er det angivet, at det ikke udelukker kreditorbeskyttelse, at pengene blandes sammen med andres formue. Det er sammenblandingen med egne formuemidler, der ikke må finde sted - ud fra det bærende hovedsynspunkt, at beskyttelsen skænkes til nogle af skyldnerens penge, ikke til andre af hans penge, hvorfor der må opretholdes en klar skillelinie mellem disse to formueområder inden for skyldnerens egen formuesfære, jfr. tilsvarende betænkningen side 85, spalte 2, 3 afsnit. Hvis skyldneren udlåner erstatningspengene til trediemand, opstår der en fordring. Fordringen er et surrogat for

erstatningsbeløbet. Såfremt denne fordring ikke blandes sammen med andre fordringer, som udlåneren har på låntageren, opretholdes kreditorbeskyttelsen, jfr. U1992.164 ØLD.

Note (2):

Det er uafklaret, hvorledes surrogater, som er erhvervet delvist med beskyttede erstatningsmidler, skal behandles. Da det anerkendes, at den friværdi, som opstår ved nedbringelse af restgæld i surrogatet, er beskyttet, kunne det tale for, at løsningen måtte være den samme som ved blandede anskaffelser med særemidler og fællesbomidler, hvor praksis er liberal med hensyn til at statuere særeje for hele surrogatet. En tilsvarende liberal praksis foreligger ved gaver fra trediemand, hvor trediemand har bestemt, at gaven skal være modtagerens særeje, jfr. U1984.564 H (51% af ejendommens værdi var berigtiget som gave: hele ejendommen særeje) og U1987.763 H (kun ca. 13% af ejendommens værdi var berigtiget som gave: hele ejendommen særeje). Problemstillingen efter Rpl. § 513 er imidlertid en ganske anden end ved ægtefællesæreje og gavesæreje, og det er derfor ikke givet, at løsningen skal følge samme retningslinier. Hvis udbetalingen på et surrogat er sammensat af beskyttede og ubeskyttede midler, vil adskillelseskrauet i en del tilfælde ikke være opfyldt, og beskyttelsen går allerede af den grund tabt. Selv om den mest håndterbare løsning synes at være at følge reglerne fra særejeområdet, må det ikke overses, at der derved skabes mulighed for at opbygge et levedygtigt kreditorly ved blot at anskaffe et dyrt aktiv for en beskedent udbetaling med beskyttede erstatningsmidler i parring med en ubeskyttet restfinansiering. Da den efterfølgende nedbringelse af restgælden efter fast opfattelse netop ikke skaber ubeskyttet friværdi, kan surrogatet efter omstændighederne komme til at tjene skyldneren som et sikkert refugium, hvor frie midler kan anbringes effektivt uden for kreditorernes rækkevidde.

Note (3):

Adskillelseskrauet går både på erstatningspengene og surrogatet. Hvis surrogatet er genus og som sådan sammenblandelig med tilsvarende formuegoder - f.eks. unummererede guldmønter eller andre artsbestemte værdigenstande - kan udlægsfritagelsen gå tabt ved sammenblanding med ligeartede genstande. Er surrogatet, som det typisk er tilfældet, en individuel genstand, en fast ejendom eller en bil, er sammenblanding i praksis umulig.

Note (4):

Professor Erik Werlauff anfører om Østre Landsretsafgørelsen, at den tager stilling til bevisstyrkekrauet i relation til retsplejelovens § 513, stk. 1, 2 pkt., jfr. Werlauffs "Visdomsbog" på MAGNUS CD-Rom fra A/S Skattekartoteket. Ditlew Wad kommenterer Østre Landsretsafgørelsen med en konstatering af, at det altså ikke er nok at dokumentere, at individualisering (d.v.s. adskillelse af erstatningsbeløbet fra skyldnerens øvrige formue) er sket og opretholdt, men at der åbenbart også kræves visse formalitetskrav opfyldt, hvad disse så går ud på, jfr. Adv. nr. 11-1995, Fagligt Nyt, s. 233.